Edgar Allan Poe

VRAH JSI TY!

Zahraji si teď na Oidipa v záhadě rattleboroughské. Prozradím vám – jen já tak totiž mohu učinit – tajemství úskoku, který přivodil rattlebouroughský zázrak – ten jedinečný, zaručený, všemi uznávaný, nikým nepopřený a také nepopiratelný zázrak, jenž jednou provždy skoncoval u rattleboroughských s nevírou a všechny nízké duše troufající si dosud pochybovat obrátil na skálopevnou víru našich pramátí.

Tato událost – kterou bych velmi nerad líčil nějakým nevhodným, zlehčujícím tónem – se zběhla v létě roku osmnáct set a něco. Pan Barnabáš Shuttleworthy, jeden z nejzámožnějších a nejváženějších občanů města, byl několik dnů pohřešován za okolností, které dávaly tušit něco nekalého. Jednoho časného sobotního jitra vyrazil pan Shuttleworthy z Rattleborough na koni se zjevným úmyslem zajet si do většího města, vzdáleného asi patnáct mil, a vrátit se ještě týž den na noc domů. Avšak dvě hodiny po jeho odjezdu se kůň vrátil bez pána i bez tlumoku, které mu pan Shuttleworthy připoutal zrána ke hřbetu u sedla. Kromě toho bylo zvíře zraněno a celé od bláta. Přátele pohřešovaného muže tyto okolnosti pochopitelně notně poplašily, a když se v neděli ráno ukázalo, že se dosud neobjevil, celé městečko se jako jeden muž zvedlo a vydalo se hledat jeho tělo.

Hlavním a také nejhorlivějším iniciátorem tohoto pátrání byl důvěrný přítel pana Shuttleworthyho – jistý pan Charles Goodfellow, nebo jak se mu všeobecně přezdívalo Karlík Goodfellow, anebo žertovněji Karlíček Dobráček. Nuže, doposud se mi nepodařilo zjistit, zda je v tom jen úžasná náhoda, anebo zda samo jméno má nějaký nepostřehnutelný vliv na povahu, ale je nesporným faktem, že se ještě nikdy nikdo nejmenoval Karel, aby to nebyl otevřený, srdnatý, poctivý, dobromyslný a bezelstný chlapík s jasným, zvučným hlasem, který je radost poslouchat, s pohledem, který se vám vždycky upírá přímo do očí, jako by říkal: „Já mám prosím čisté svědomí, nikoho se nebojím, jsem na hony vzdálen jakékoli špatnosti.“ A proto se také skoro všichni bodří, žoviální, bezvadně vystupující pánové na divadle jmenují Karel.

Tak tedy starý Karlík Dobráček, třebaže v Rattleborough nebyl déle než nějakých šest měsíců a třebaže o něm, dříve než se v této končině usadil, nikdo nic nevěděl, dokázal se bez nesnází seznámit se všemi lidmi, kteří ve městě něco znamenali. Každý byl záhy ochoten na jeho slova přísahat, a pokud jde o ženy, ty se přímo předháněly, aby se mu zavděčily. A to všechno jen proto, že ho rodiče pokřtili Karel, a v důsledku toho vlastnil onu nevinnou tvář, která, jak praví rčení, je tím nejlepším doporučením.

Již jsem uvedl, že pan Shuttleworthy patřil k nejváženějším občanům a byl nepochybně nejzámožnějším občanem města Rattleborough a že se s ním Karlík Dobráček přátelil tak důvěrně, jako by to byl jeho vlastní bratr. Staří pánové bydleli hned vedle sebe, a třebaže pan Shuttleworthy, pokud tak vůbec učinil, zašel jen velmi zřídka k panu Goodfellowovi (a není známo, že by u něho někdy něco pojedl), nebylo to na překážku, jak jsem právě poznamenal, jejich důvěrně přátelským vztahům; neboť neminul den, aby Karlík aspoň třikrát čtyřikrát nezaskočil pozeptat se, jak se vede sousedovi, a velmi často se zdržel na snídani nebo na svačinu a téměř pokaždé na oběd; a kolik potom při takovém posezení ti dva kmotři spořádali vína, to se dá věru těžko odhadnout. Karlíkovým oblíbeným nápojem byl Cháteau Margaux a pana Shuttleworthyho zřejmě blažil pohled na toho starého bracha, jak do sebe obrací jednu čtvrtku za druhou; a tak jednoho dne, když s vínem, jak už to bývá, ubylo i trochu soudnosti,

poplácal svého společníka po zádech a řekl mu: „Něco ti povím, Karlíku: co jsem živ, ještě nikdá jsem nekápl na tak příjemného mládence, jako jsi ty, a protože se umíš tak nádherně nalejvat vínem, ať se na místě propadnu, jestli tě neobdaruju ohromnou bednou Château Margaux. Ať mě hrom bací," (pan Shuttleworthy měl neblahý zvyk klít, třebaže se zřídkakdy spustil dál než k nějakému tomu: „Ať mě hrom bací," „U sta rohatých" či „Spral to kat") „ať mě hrom bací," pravil: „Jestli ještě dnes odpoledne neobjednám ve městě dvojitou bednu nejkvalitnějšího ročníku a nepošlu ti ji prezentem! To udělám, nic mi tu nenamítej, už jsem řekl, udělám to a basta! Tak ji pěkně čekej – některý z příštích dnů ji máš v domě, zrovna když se toho nejmíň naděješ!" Zmiňuji se o tomto drobném projevu páně Shuttleworthyho štědrosti jen proto, abych ukázal, jaké vskutku důvěrné porozumění mezi oběma přáteli panovalo.

Nuže, sotvakdy jsem poznal člověka tak hluboce otřeseného, jako byl Karlík Dobráček onoho nedělního jitra, když začínalo být nabíledni, že se pan Shuttleworthy stal obětí nějaké ničemnosti. Jakmile uslyšel, že se kůň vrátil domů bez pána i bez pánových tlumoků, zbrocen krví od rány z pistole, jejíž střela prolétla hrudí zvířete, aniž je nadobro usmrtila – jakmile tohle všechno uslyšel, zesinal, jako by pohřešovaný byl jeho rodný milovaný bratr či otec, a jako v záchvatu zimnice se od paty k hlavě rozklepal.

Zprvu ho příliš zmáhal žal, aby byl schopen cokoli podniknout, vzchopit se k nějaké záchranné akci; a tak jen dlouze přemlouval ostatní přátele pana Shuttleworthyho, aby záležitost zatím nijak nerozvířovali, že prý bude nejlépe nějaký čas vyčkat – řekněme týden nebo dva, možná i jeden až dva měsíce – a přesvědčit se, zda se ještě něco dalšího neobjeví, či zda se pan Shuttleworthy docela normálně nevrátí a nevysvětlí, proč poslal koně napřed. Této náchylnosti otálet a váhat jste si bezpochyby už nejednou povšimli u lidí, kteří zápasí s nějakou trýznivou bolestí. Jejich rozumové schopnosti jako by cosi utlumilo, takže se děsí jakékoli představy činnosti a nejraději by potichu zalezli do postele a tam si, jak říkají staré dámy, hýčkali svůj žal, zkrátka – dumali o svých strastech.

Rattleboroughští občané měli namouvěru v takové úctě Karlíkovu moudrou rozvahu, že se jich převážná většina přikláněla k jeho názoru zatím věc nerozvířovat, dokud se něco dalšího neobjeví, jak se ten starý poctivec vyjádřil; ostatně věřím, že by při tomto rozhodnutí bylo zůstalo, nebýt krajně podezřelého zásahu ze strany synovce pana Shuttleworthyho, mladíka značně uvolněných mravů a i jinak dosti nevalného charakteru. Tento synovec jménem Pennifeather nechtěl zaboha slyšet o nějakém klidném vyčkávání a trval na tom, aby se okamžitě zahájilo pátrání po mrtvole zavražděného. Užil tohoto obratu a pan Goodfellow tehdy pohotově upozornil, že je to přinejmenším prapodivný výraz. Tato Karlíkova poznámka silně na přítomné zapůsobila a jeden muž z hloučku se velmi důtklivě otázal, jak to přijde, že mladý pan Pennifeather je tak zevrubně obeznámen se vším, co souvisí se zmizením jeho bohatého strýce, a dokonce se cítí oprávněn mluvit o strýci jasně a jednoznačně jako o člověku zavražděném. Nato mezi jednotlivci v zástupu padlo několik hašteřivých, uštěpačných narážek, zejména pak mezi panem Goodfellowem a panem Pennifeatherem – ačkoli slovní půtka mezi těmito dvěma nebyla nic neobvyklého. V posledních třech čtyřech měsících nevládla totiž mezi nimi právě ta nejlepší shoda; dospělo to dokonce tak daleko, že pan Pennifeather, který u strýce bydlel, jednou strýcova přítele doslova srazil k zemi pro jakousi údajnou nepřístojnost, které prý se Karlík v jejich domě dopustil. Říká se, že Karlík tehdy projevil příkladnou zdrženlivost a křesťanskou lásku. Po úderu se zvedl, urovnal si šaty a ani se nepokusil o odvetu – jen cosi zamručel v tom smyslu, že se při první vhodné příležitosti, jak náleží, pomstí, což ovšem bylo jen přirozené a zcela oprávněné vzkypění hněvu, které nic neznamenalo a bezpochyby pominulo, jakmile mu napadený dal průchod.

Ať už předcházelo cokoli (s naším případem to nijak nesouvisí), jisté je, že se rattleboroughští občané, přemluveni zejména panem Pennifeatherem, posléze rozhodli vyrazit ve skupinách do blízkého okolí a slídit po zmizelém panu Shuttleworthym. Podotýkám, že toto bylo první řešení, k němuž došli. Jakmile se definitivně usnesli, že pátrání podniknou, pokládalo se téměř za samozřejmé, že se pátrající rozptýlí – totiž rozdělí do hloučků – tak, aby vůkolní kraj byl vskutku zevrubně prohledán. Opomněl jsem však říci, že Karlíček Dobráček řadou důmyslných argumentů shromážděné přesvědčil, že takové počínání by bylo velmi nerozvážné. Inu, přesvědčil je všechny – až na pana Pennifeathera – a tak bylo na závěr dojednáno, že občané uspořádají pečlivý a velmi důkladný průzkum okolí hromadně a že je povede sám Karlík.

A pro tuto roli se po pravdě řečeno hodil sotvakdo lépe než právě Karlík, o kterém bylo známo, že má zrak jako rys. Nicméně, ať je vodil do těch nejzapadlejších děr a koutů, po cestách, o jejichž existenci v okolí neměl nikdo ani tušení, a třebaže se v pátrání pokračovalo dnem i nocí bezmála týden, nenašla se po panu Shuttleworthym jediná stopa. Říkám-li „jediná stopa“, nemíním to ovšem tak doslovně, neboť určitá stopa tu přece jen byla. Ubohý muž byl vysledován podle podkov svého koně (měly příznačný tvar) až k místu ležícímu asi tři míle na východ od Rattleborough na hlavní silnici k většímu městu. Tam stopa odbočovala na postranní stezku, jež se vinula partií lesa a pak znovu zahýbala na silnici, vytvářejíc tak asi půlmílovou zkratku. Skupina se pustila po stopách kopyt a posléze vpravo od pěšiny objevila rybníček, takřka obrostlý trnitým houštím; za touto louží stojaté vody už po dalších stopách nebylo potuchy. Bylo však zcela očividné, že se tu odehrál jakýsi zápas – vypadalo to, jako by od stezky k rybníčku bylo vláčeno nějaké mohutné a těžké tělo, mnohem větší a těžší, než může mít člověk. Dno rybníčku bylo dvakrát křížem krážem prohledáno, avšak marně; a když už se hledající vzdali naděje, že něco odhalí, a chystali se odejít, vnukla prozřetelnost panu Goodfellowovi šťastný nápad celou kaluž odvodnit. Tento návrh všichni s nadšením přijali a vychvalovali do nebe Karlíkův důvtip a rozvážnost. Protože s sebou mnozí občané měli lopaty pro případ, že by bylo třeba exhumovat mrtvolu, byl trativod rychle a bez námahy vyhlouben; a sotva bylo vidět dno, objevila se v bahně, které tam zůstalo, černá vesta ze sametu a hedvábí, vesta, v níž takřka všichni poznali majetek pana Pennifeathera. Vesta byla značně potrhaná a potřísněná krví a v zástupu bylo několik lidí, kteří se s určitostí rozpomněli, že ji měl její majitel na sobě právě toho rána, kdy pan Shuttleworthy odjel do města; jiní zas byli hotovi dokonce odpřísáhnout, že zmíněný kus oděvu neměl pan P. na sobě po celý zbytek onoho pamětihodného dne; a mezi přítomnými se nenašel nikdo, kdo by tvrdil, že vestu spatřil na panu P. vůbec někdy od chvíle, kdy pan Shuttleworthy zmizel.

Celá věc se teď velmi vážně vyhrotila proti panu Pennifeatherovi a nepochybný důkaz podezření, které u všech vzbudil, byl spatřován i v tom, jak vůčihledě zesinal. Když ho pak vyzvali, aby se ospravedlnil, nedokázal ze sebe vypravit jediné slůvko. Poté se od něho odvrátilo i těch několik posledních přátel, kteří mu při jeho rozmařilém způsobu života zůstali věrni, a halasněji než jeho staří, zavilí nepřátelé se domáhali, aby byl ihned zatčen. Tím zářněji, v přímém kontrastu s jejich počínáním, se ovšem zaskvěla velkodušnost pana Goodfellowa. Pronesl vřelou a neobyčejně výmluvnou obhajobu pana Pennifeathera, v níž nejednou připomněl, že tomuto prudkému mladému džentlmenovi – dědici majetku po váženém panu Shuttleworthym – upřímně odpouští urážku, které se tento mladý džentlmen nepochybně ve výbuchu vášně vůči němu (panu Goodfellowovi) dopustil. Odpouští mu to, jak pravil, z hloubi duše, a co se jeho (pana Goodfellowa) týká, nemíní podezření, jež tu proti panu Pennifeatherovi želbohu opravdu vyvstalo, rozvádět do krajnosti, naopak, učiní vše, co

je v jeho moci, použije milerád veškeré své chatrné výmluvnosti, jíž vládne, aby – aby zmírnil, pokud mu dovolí svědomí, neblahý dojem této vskutku neobyčejně trapné epizody.

Pan Goodfellow mluvil v tomto duchu ještě dobrou půlhodinu a jeho řeč svědčila o skvělých vlastnostech jeho mozku i srdce, ale znáte to: tihle přecitlivělí lidé zřídkakdy vyhmátnou zrovna ten nejvhodnější obrat a v překotné snaze posloužit příteli plesknou často nějakou nehoráznost či protimluv a zabřednou do takových přehmatů, že přes nejlepší úmysly jeho věci nepoměrně více uškodí, než prospějí.

A tak to také – při vší Karlíkově výmluvnosti – dopadlo v našem případě: třebaže se mluvčí velmi zaníceně podezřelého zastával, tak nějak podivně se to zvrtlo, že i každé slůvko, jež pronesl (s bezděčnou, ale neskrývanou tendencí nevynášet se v očích svých posluchačů), ještě prohloubilo podezření vůči muži, kterého hájil, a poštvalo proti němu hněv zástupu.

Jedním z nejnepochopitelnějších omylů, jichž se řečník dopustil, byla zmínka o tom, že podezřívaný je dědicem váženého pana Shuttleworthyho. Na to lidé až dosud vůbec nepřipadli. Utkvěla jim v paměti jen jakási strýcova pohrůžka, že synovce vydědí, kterou vyřkl před jedním nebo dvěma roky (pan Shuttleworthy neměl už jiného žijícího příbuzného), a toto vydědění pokládali od té chvíle za hotovou věc – tak prostomyslní byli zdejší občánkové. Avšak po Karlíkově narážce se nad tou věcí znovu zamyslili a najednou je napadlo, že zůstalo třeba jen při pohrůžce. A vzápětí naprosto logicky vyvstala otázka: cui bono – otázka, která ještě hmatatelněji než nález vesty uvalovala podezření ze strašného zločinu na mladého muže. A teď – abychom si správně rozuměli – mi dovolte maličko odbočit. Chtěl bych jen upozornit, že tato prostá latinská frázička se stále chybně překládá a vykládá. Cui bono? Ve všech znamenitých románech a povídkách například v díle paní Gorové (autorky Cecila), dámy, která cituje ze všech jazyků od chaldejštiny až po čikasóské nářečí a které podle potřeby tu a tam vypomůže svými obsáhlými znalostmi pan Beckford – tedy, jak pravím, ve všech znamenitých románech od Bulwera a Dickense až po Turnapennyho a Ainsworthe se tato dvě latinská slůvka tlumočí: „K jakému účelu?“ nebo (jako quo bono) „K jakému užitku?“ Jejich správný význam je nicméně: „V čí prospěch?“ Cui – komu; bono – dobru? Je to výslovně právnický obrat a hodí se přesně pro takový případ, jaký právě rozbíráme, kdy pravděpodobnost, že někdo spáchal nějaký čin, úzce souvisí s pravděpodobností prospěchu, který pachateli z vykonaného činu plyne. Nu, a nyní se tato otázka velmi ostře vyhrocovala proti panu Pennifeatherovi. Jeho strýc mu zprvu odkázal majetek, pak mu pohrozil, že ho vydědí. Hrozbu však ve skutečnosti nesplnil – na původní závěti se zřejmě nic nezměnilo. Kdyby se bylo změnilo, měl by podezřívaný jen jedinou myslitelnou pohnutku k vraždě, a to prachobyčejnou pomstu, avšak i tento motiv by byl vyvážen nadějí, že přece jen ještě získá strýcovu ztracenou přízeň. Protože však závěť zůstala nezměněna a pohrůžka, že změněna bude, visí synovci neustále nad hlavou, neodbytný podnět k ukrutnému skutku je tu náhle nasnadě – tak rozšafně aspoň usoudili ctihodní občané rattleboroughští.

Pan Pennifeather byl v důsledku toho na místě zatčen a zástup se po kratším průzkumu okolí vydal se střeženým mužem domů. Cestou však došlo ještě k další příhodě, která přítomné v jejich podezření ještě utvrdila. Pan Goodfellow, který se při své snaživosti držel stále o kousek před ostatními, náhle několik kroků poodběhl; bylo vidět, jak se shýbá a posléze docela očividně zdvíhá z trávy jakýsi malý předmět. Bleskurychle si jej prohlédl a lidé si všimli, jak se trochu rozpačitě snaží ukrýt jej v kapse kabátu. Tento záměr však někteří, jak říkám, zpozorovali a také ihned překazili. Ukázalo se, že předmět, který pan Goodfellow zdvihl, je španělský nůž, v němž aspoň tucet lidí okamžitě rozpoznalo majetek pana

Pennifeathera. Na střence byly ostatně vyryty jeho iniciály. Čepel nože byla otevřená a od krve.

Teď už o vině synovcově nikdo nepochyboval, a jakmile dorazili do Rattleborough, ihned ho zavedli na komisařství k výslechu.

Tam to se zatčeným dopadalo právě tak neblaze. Když se ho zeptali, kde pobýval onoho rána, kdy pan Shuttleworthy zmizel, nerozpakoval se docela bez obalu doznat, že právě toho jitra číhal s puškou na vysokou v bezprostřední blízkosti rybníčka, kde se díky prozíravosti pana Goodfellowa našla zakrvácená vesta.

Tu předstoupil pan Goodfellow a se slzami v očích požádal, aby ho podrobili výslechu. Neúprosná povinnost, kterou dluží nejen svým bližním, ale přímo Stvořiteli, mu prý nedovoluje smlčovat nadále to, co musí říci. Vřelá náklonnost k tomuto mladému muži (přesto, že se k němu, panu Goodfellowovi, nezachoval nejlépe) ho prý dosud vedla k tomu, aby se uchyloval k těm nejbujnějším dohadům, jichž je fantazie mocna, dohadům, který by mu nějak vysvětlily všechny ty podezřelé okolnosti, jež tak vážně svědčily proti panu Pennifeatherovi; avšak tyto okolnosti jsou teď až příliš neklamné, příliš usvědčující – a pan Goodfellow prý již nemůže váhat, řekne vše, co ví, i kdyby mu měl tento trudný úděl srdce utrhnout. Poté uvedl, že onoho posledního odpůldne před páně Shuttleworthyho odjezdem se tento vážený starý pán zmínil svému synovci – pan Goodfellow to na vlastní uši slyšel –, že nazítří hodlá ve městě uložit v Rolnicko-živnostenské záložně mimořádně velký obnos, a při této příležitosti dal řečený pan Shuttleworthy řečenému synovci nepokrytě najevo své neoblomné rozhodnutí zrušit svou původní závěť a neodkázat mu prakticky ani šilink. Pan Goodfellow (jako svědek) teď obžalovaného slavnostně vyzývá, aby prohlásil, zda to, co teď pan Goodfellow (jako svědek) uvedl, je nebo není do posledního puntíku pravda. Pan Pennifeather k nemalému údivu všech přítomných otevřeně doznal, že to pravda je.

Vyšetřujícímu komisaři nezbývalo než poslat dva strážníky, aby prohledali pokoj obžalovaného v domě jeho strýce. Ti se z prohlídky téměř obratem vrátili a přinesli dobře známou kovanou peněženku z rudohnědé kůže, kterou starý pán po léta nosíval. Byla však prázdná a komisař se marně namáhal ze zatčeného vytáhnout, co s jejím cenným obsahem provedl, kam jej ukryl. Pan Pennifeather dokonce tvrdošíjně popíral, že o tom vůbec něco ví. Kromě tašky objevili strážníci mezi pelestí a matrací nešťastníkova lože košili a šátek na krk, obojí s monogramem zatčeného, obojí ohavně potřísněné krví jeho oběti.

Do této situace přišla zpráva, že kůň zavražděného právě podlehl následkům zranění, která utrpěl, a pan Goodfellow navrhl, aby se úřední pitvou okamžitě zjistilo, nenašla-li by se v těle mrtvého zvířete náhodou kulka. Návrh byl přijat a panu Goodfellowovi se po důkladném pátrání v hrudní dutině podařilo nahmatat a jako nezvratný důkaz viny obžalovaného vytáhnout odtud kulku nezvykle velkého kalibru, která jak bylo na místě ověřeno – odpovídala přesně ráži pušky pana Pennifeathera a vůbec se nehodila do pušky kohokoli v městě či jeho okolí. K úplnému dovršení jistoty se pak ukázalo, že drobný kaz na povrchu náboje má navlas tvar rýhy v jedné z matric, která podle vlastního Pennifeatherova doznání patřila obviněnému. Jakmile se ten náboj našel, vyšetřující komisař odvolal další svědecké výpovědi a okamžitě na zatčeného uvalil soudní vazbu. Rezolutně odmítl propustit ho na jakoukoli záruku, třebaže pan Goodfellow proti tomuto přísnému postupu vášnivě protestoval a sám se nabídl, že složí kauci v potřebné výši. Tato šlechetnost byla v dokonalém souladu s Karlíkovým účinlivým a rytířským chováním, jež projevoval po celou dobu svého pobytu v Rattleborough. V tomto okamžiku se ten vzácný člověk dal do té míry strhnout vroucím

soucitem, že zřejmě dočista zapomněl, že na úhradu záruky, kterou mladému příteli nabídl, nemá na celém širém světě nic, co by stálo za dolar.

Výsledek soudního řízení si snadno domyslíte. Když se při nejbližším zasedání kriminálního soudu pan Pennifeather za neskrývaného zatracování celé obce za svůj čin odpovídal, byl řetěz nepřímých důkazů tak jednolitý a nezvratný (pan Goodfellow jej podepřel ještě několika dalšími usvědčujícími fakty, které pod tlakem svého citlivého svědomí nemohl zamlčet), že porota ani neopustila soudní síň a okamžitě oznámila svůj výrok: Vinen vraždou z pohnutek nízkých a nečestných. Krátce potom byl nešťastník odsouzen k trestu smrti a poslán do okresní věznice, aby tu očekával neúprosnou odplatu zákona.

A zatím si Karlík Dobráček svým ušlechtilým vystupováním ještě víc naklonil počestné občany města. Proti dřívějšku se jeho obliba snad zdesateronásobila a pohostinnost, s kterou ho všude častovali, vedla nakonec docela přirozeně k tomu, že se – byť s jistým sebezapřením – zřekl svého až přehnaně skromného způsobu života, který si na něm doposud vynucovala chudoba. Pořádal teď ve svém domě dosti často večírky, které sršely vtipem a veselím – tu a tam ovšem zkaleným vzpomínkou na neblahý, truchlivý úděl, který co nevidět dolehne na synovce hostitelova blízkého, nedávno oplakaného přítele.

Jednoho krásného dne byl tento velkodušný starý pán příjemně překvapen tímto dopisem:

Vážený pan Charles Goodfellow, Rattleborough
Odesílatelé: B. C. M. a spol.
Chát Mar. A – No.1. – 6 tuctů láh. (1/2 veletuctu)

Vážený pane!

Na základě objednávky, kterou naše firma obdržela asi před dvěma měsíci od našeho ctěného zákazníka pana Barnabáše Shuttleworthyho, dovolujeme si dnes zaslati na Vaši adresu dvojitou bednu Cháteau Margaux, druh Antilopa s fialovou pečetí. Bedna nese číslo a označení uvedené na okraji listu.

K dalším službám vždy ochotni, poroučíme se s veškerou úctou

Brock, Cvock, Mlock a spol.

P. S. Bedna Vám bude doručena nákladním vozem den po obdržení tohoto dopisu. Poručení panu Shuttleworthymu.
B. C. M. a spol.

Jisté je, že od smrti pana Shuttleworthyho se pan Goodfellow vzdal veškeré naděje, že slíbené Cháteau Margaux ještě někdy dojde; a proto teď v daru spatřoval jakýsi jedinečný příznivý zásah Prozřetelnosti. Měl samozřejmě nesmírnou radost a v návalu dobré pohody sezval na druhý den spoustu přátel, aby s nimi na malé hostince načal víno od toho starého dobráka

Shuttleworthyho. Ne že by se v pozvánkách, jež rozeslal, o starém dobrákovi Shuttleworthym jakkoli zmínil. Hodně o tom, pravda, přemýšlel a nakonec se rozhodl o věci pomlčet. Pokud si vzpomínám, nezmínil se vůbec nikomu, že dostal darem Cháteau Margaux. Požádal jen přátele, aby přišli a pomohli mu vypít trochu moku vzácně jemné chuti a lahodné vůně, který si před dvěma měsíci objednal a který má nazítří obdržet. Často mi vrtalo hlavou, proč Karlík dospěl k závěru pomlčet o tom, že víno dostal od svého starého přítele, nikdy jsem však důvod jeho jednání plně nepochopil, třebaže nějaký znamenitý a šlechetný důvod k tomu nepochybně měl.

Konečně nastalo ráno a do domu pana Goodfellowa začala proudit vybraná společnost. Snad se tu sešlo půl města – i já jsem se dostavil – jen Cháteau Margaux se k nemalé rozmrzelosti hostitele poněkud opozdilo. Teprve k večeru, když už hosté spořádali učiněnou horu jídla, jež jim Karlík předkládal, kýžený nápoj dorazil. Byla to bedna přímo obludných rozměrů, a protože byli všichni, jak náleží, rozjařeni, jednomyslně se usnesli, že ji vyzvednou na stůl a bez meškání vykuchají.

Jak řekli, tak udělali. I já jsem přiložil ruku k dílu; a tak, než byste pět napočítali, ocitla se bedna na stole mezi láhvemi a sklenkami, z nichž mnohá při tom strkání vzala zasvé. Karlík, který už měl pěknou špičku a ve tváři byl rudý jako rak, usedl se strojenou důstojností do čela tabule a začal zuřivě bušit karafou do desky, vyzývaje společnost, aby při obřadu vykopávání pokladu zachovala klid.

Lidé ještě chvilku povykovali, pak se však přece jen utišili, a jak se velmi často v podobných případech děje, rozhostilo se náhle hluboké, nápadné ticho. Požádali mne, abych vypáčil víko bedny, a já jsem samozřejmě s nesmírným potěšením vyhověl. Zasunul jsem dlátko, lehce do něj několikrát ťukl kladívkem, a víko odletělo. V témže okamžiku se v bedně tváří v tvář hostiteli prudce posadila zohavená, zkrvavená, takřka rozložená mrtvola zavražděného pana Shuttleworthyho. Strnule, truchlivě upírala po několik vteřin své kalné, hnilobné oči přímo na pana Goodfellowa a pronesla pomalu, avšak jasně a důrazně tato slova: „Vrah jsi ty!“ Pak, jako by se jí tím nevýslovně ulevilo, přepadla přes okraj truhlice a roztáhla po stole své roztřesené údy.

Výjev, který následoval, se nedá vylíčit. Úprk ke dveřím a oknům byl strašlivý, i docela statní mužové omdlévali na místě hrůzou. Avšak po prvním zběsilém, vřeštivém záchvatu děsu se všechny oči obrátily na pana Goodfellowa. Kdybych žil tisíc let, nikdy nezapomenu na ten žalostný výraz, který jako smrtelná muka zkřivil jeho zsinalou tvář, ještě před chvílí tak brunátnou z úspěchu a vína. Dlouho seděl nehybně jako mramorová socha a vyhaslý pohled jeho očí naznačoval, že je zcela pohroužen do sebe, že úporně zpytuje své zvrhlé, vražednické svědomí. Tu mu šlehlo v očích, a jako by se opět vrátil do vezdejšího světa, s prudkým trhnutím vyskočil z křesla, pak hlavou a rameny těžce dopadl na stůl a dotýkaje se mrtvoly začal ze sebe chvatně a vášnivě chrlit přiznání – do nejmenší podrobnosti se přiznal k hnusnému zločinu, za který byl pan Pennifeather uvězněn a čekal v žaláři na smrt.

Vypověděl zhruba toto: Sledoval svou oběť až k rybníčku, tam střelil z pistole po koni, pažbou své zbraně jezdce udolal, zmocnil se jeho náprsní tašky, a koně, kterého pokládal za mrtvého, s námahou odvlekl k houštině u vody. Potom na svého koně naložil tělo pana Shuttleworthyho a dopravil je přes les do vzdálené a bezpečné skrýše.

Vestu, nůž, prázdnou peněženku a náboj podstrčil vlastnoručně na místa, kde tyto věci byly později nalezeny – aby se pomstil panu Pennifeatherovi. Také zakrvácený šátek a košili nastražil on.

V závěru svého líčení, při němž nám stydla krev v žilách, se podlý zločinec zajíkal, slova mu vázla, zněla dutě. Když konečně zpověď doříkal, vstal, odpotácel se od stolu a padl mrtev k zemi.

Prostředky, jimiž jsem toto doznání z pana Goodfellowa naštěstí ještě včas vynutil, byly přes svou účinnost vpravdě jednoduché. Jeho přehnaná upřímnost mne odpuzovala a od samého začátku ve mně vzbouzela podezření. Byl jsem u toho, když ho pan Pennifeather udeřil, a posupný výraz, který se mu tehdy – třeba jen letmo – mihl v obličeji, mne přesvědčil, že svůj slib pomsty, jak to jen půjde, nemilosrdně splní. Byl jsem proto ve střehu a viděl jsem Karlíkovo pletichářské počínání v docela jiném světle než dobří občánkové z Rattleborough. Záhy jsem poznal, že všechna inkriminující odhalení pocházejí, ať přímo nebo nepřímo, od pana Goodfellowa. Co mi však úplně otevřelo oči, byla příhoda s kulkou, kterou vlastnoručně vytáhl z útrob pošlého koně. Já jsem na rozdíl od rattleboroughských nezapomněl, že jednou dírou kulka do hrudi vnikla a druhou z ní vyšla. Jestliže byla nalezena ve zvířeti, z kterého už jednou vylétla, je nasnadě, že ji tam nezbytně vložil ten, kdo ji nalezl. Zakrvácená košile a šátek mi potvrdily myšlenku, kterou mi vnukl náboj – zkouškou jsem si ověřil, že krev je jen znamenitý klaret, nic víc. Když jsem se pak zamyslel i nad tím, jak pan Goodfellow poslední dobou stupňuje svou štědrost a výdaje, pojal jsem podezření, které nebylo o nic mírnější proto, že jsem si je nechával pro sebe.

Mezitím jsem začal na vlastní pěst soustavně pátrat po mrtvole pana Shuttleworthyho. Z pochopitelných důvodů jsem se na hony vyhýbal končinám, kudy pan Goodfellow vodil svůj houfec pátrajících. Za několik dní se dostavil výsledek: narazil jsem na starou vyschlou studnu, téměř úplně zarostlou houštím, a na jejím dně jsem objevil to, co jsem hledal.

Čirou náhodou jsem před časem vyslechl onen sousedský rozhovor, kdy se pan Shuttleworthy dal obloudit lichotivými řečmi svého denního hosta a slíbil mu bednu Cháteau Margaux. Na základě toho jsem pak jednal dál. Opatřil jsem si pevnou kostici, vsunul ji mrtvému do hrdla a tělo jsem pak složil do staré bedny od vína – dávaje si záležet, abych je ohnul zároveň s kosticí; když jsem přitloukal víko, musel jsem je násilím přidržovat – samozřejmě jsem předpokládal, že v okamžiku, kdy budou uvolněny hřebíky, víko odletí a mrtvola se vymrští.

Takto vybavenou bednu jsem ještě očísloval, označkoval a opatřil adresou, pak jsem jménem obchodníků s vínem, s kterými pan Shuttleworthy obchodoval, napsal dopis, který už znáte, a nakonec jsem přikázal sluhovi, aby na moje znamení přivezl bednu na káře před dům pana Goodfellowa. Pokud jde o slova, která měl mrtvý pronésti, spolehl jsem se plně na své břichomluvecké schopnosti, a pokud jde o jejich účinek, byl jsem si jist, že otřesou vrahovým svědomím.

Myslím, že už nemám co vysvětlovat. Pan Pennifeather byl ihned propuštěn, zdědil po strýci jmění, ze zkušenosti se, jak náleží, poučil, obrátil kartu a vedl od té doby nový, spokojený život.